

Vagn Holmboe og Føroyar

Ein seinnapart á vári 1962, eg var til sang hjá sveitsisku sanglærarinnu minari Jolanda Rodio, komu vit á tal um tónleikaviðurskipti í Føroyum. Greiddi henni frá, at vit áttu góðar sangkomponistar, sum í einari mentanarlígari og tjóðskaparlígari menningartíð høvdu havt og framvegis høvdu so ómetaliga stóran týdning fyri okkum; men at vit væl meira í bókmentum høvdu altjóða stóði. Vit áttu so nóg av stórbærum skaldskap, sum vit tónleikahugadu so fegin vildu fingið høvi til at borið fram eisini í sang. At klæða hesar yrkingar í musikalskan búna, sum nógvar ikki høvdu tað fasta ørindislagið, sum eitt nú føðilandsangir mugu hava, kravdi stórra kompositoriskar fortreytir enn bara tað at kunna seta lag við samsvarandi kórseting til. Um hon mundi kenna okkurt tónaskald, sum kundi hugast at vera ført fyrri og hava hug til at skriva kórsatsir til slíkar føroyskar yrkingar soleiðis, at úrslitið ikki gjørdist kórtónleikur við donskum, svenskum, týskum ella øðrum dæmi, men at viðkomandi komponistur helst skuldi hava førleika til at seta seg inn í føroyskan fólkatóna.

«Det må være Vagn Holmboe,» segði Jolanda beinanvegin. Hon kendi væl Vagn og Metu Holmboe, og tað var alt í einum, at hon skipaði fyrri fundi okkara millum og beyð til døgurða ein sunnudag seinnapart.

Spennandi var tað hjá mær meira forsøgdum føroyskum bygdalærara at skula motta hesum stóra tónaskaldi, hvørs mergjaðu kórsatsir, helst teir til yrkingar hjá svenska skaldinum Par Lagerkvist, eg hevði verið við til at syngja í Unge Akademikerne Sangkor. Hevði ímyndað mær hann sum prúðan, rokkendan, helst skeggprýddan mann.

Men maðurin, eg møtti, var ein heilt annar - stílfurur og høvurskur við einum meira finligum andlitsvirbragdi, um enn markantur og við sterkum, føstum eygnabrá. Hevði við mær bandspælarar og upptøkur av dansi í Nólsoy og í Sumba, sum eg fyrri Dansk Folkemindesamling hevði gjørt um jöltíðir frammanundan. Tað var beinanvegin, at hesar eggjandi upptøkur vaktu áhuga hjá Holmboe, og sum skiltist var hann til dystin fús. Lítillatín helt hann tó fyrri, at hann var ikki vísur í, um hann fór at vera førur fyrri uppgávuni. Minnst, at hann málbær seg soleiðis, at kanska komu hugskot fram fyrri hann longu tað kvøldið, dagin eftir ella kanska als ikki í samanberði hevði tað, hann sjálvur hevur skrivað um hugskot og inspiration, umtalað í blóðunum í seinastu viku).

Tað, at hann kom til at skriva til ein sera litlan sangara- og lurtaraskara, hevði ongan týðning; var tað ein góð yrking, hevði hon uppiborið eina musikalska íkklæðing.

Eg læt hann so hava hesi kvæðabönd, fekk síðan í samráð við Ebbe Hentze valt út nakrar yrkingar hjá J.H.O. Djurhuus, sum Ebba leysliga týddi til danskt, las tær inn á band og gav honum eisini tað tiltarið at arbeiða við.

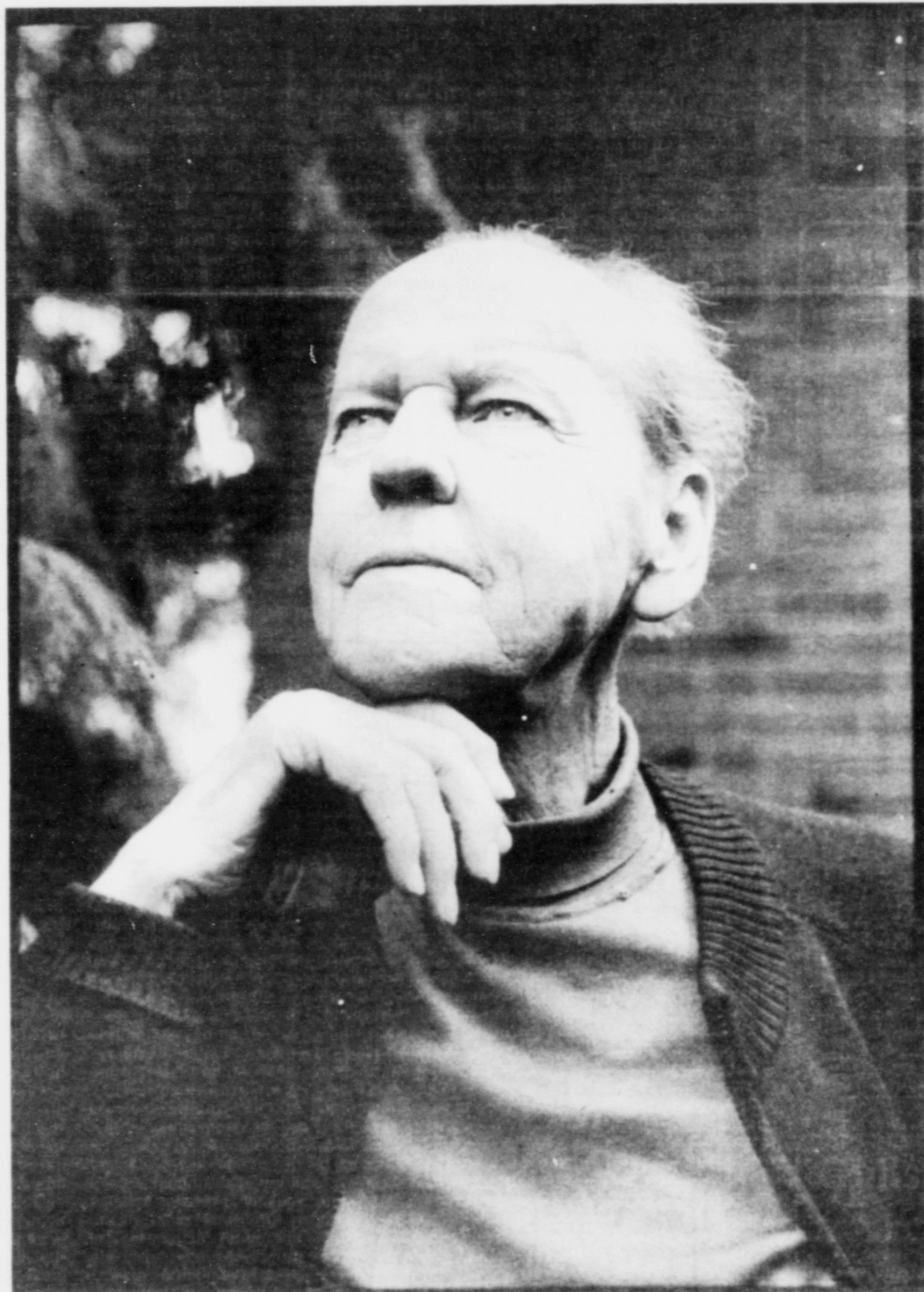
Hetta var stutt fyrri summarríri; men fyrsta eg møtti honum eftir ferðina, læt V. Holmboe mær í hendur handrit við 6 kórsatsum til yrkingar hjá Janusi skaldi. Minnst, hvussu eyðmjúkur hesin altjóða so giti tónlistamaður var. Hann hevði nú gjørt hesar royndir, visti ikki, um hann hevði rætt á tað rætta, men vónaði, at føroyingar kundu taka hetta til sín sum sitt egna.

Nú skal henda lýsing av persóninum Vagn Holmboe ikki skiljast soleiðis, at hann var slíkt smældligt hampafólk, sum bara vildi gera hvørjum manni til vildar. Nei, hann visti, hvat hann vildi, kendi sín kapasitet sum tónaskald, og í orðaskifti gav hann sínar áskoðanir til kennar, so tað munti.

Eg so heim á mitt loftskamar í Hjørringgade við hesum handriti, setti nótnar á klaverið og so at royna at seta meg inn í hesar nýggju «føroysku» kórsatsir. Stríltið gekkst, alt skrivað í partituri, har hvør rødd hevur sín nótabendil, og ikki sum vanligur klaversatsur, og so hvørt sum eg fekk drigið hesar kórstemmur saman í samljóð, vóru tað heilt aðrir ljómir, enn eg var vanur við í kór-sangi frammanundan - teir til Lagerkvist-tekstirnar høvdu tó ikki verið so fremmandir sum hesir. Men eg hevði jú sjálvur bílagt henda tónleik, hann var skrivaður til okkara, og tað kendist tí sum mín skylda hvønn dag at royna at stava meg inn í hesar satsir.

Men sum við allari sannari list gjørdist hvørt framstigið nýggjur fongur. Melodikkurin, sum als ikki minki hvørki á Carl Nielsen, Oluf Ring ella Waagstein, varð brátt ikki so fremmandur, her var jú føroyskt tónalag at hómra, kvæðakendir lagastubbar, sum bara H.J. Højgaard við hansara stóði í føroyskum jórðildi áður hevði skrivað. Og harmonikkurin, samljóðið, sum í fyrstuni meira kendist sum skurrljóð, fór sum frá leið at lata upp fyrri tekstliga innihaldinum á slíkan hátt, sum mær tá var ókent. Tú varnaðist ódnarveðrið í Gandkiveði.

Tróndar, mjórkátam og blíkalogn í Náttarfríði, vónleysa heimlongsulin í Útleigd, eggjandi ástarlætu í Várlátri, sviðandi sárbrandar og háðandi,

Vagn Holmboe

loysandi kvæðatónar í Svár kendist stund og deyðans skuggar og skýnd á heystins dýpru stund, tá ið slóknad er í summarsólum í yrkingini Heyst. Jú, her var sanniliga ein endurnýggjan og ein avbjóðing at fara í holt við.

Á vári 1963 í Føroyingafelag í Kcypmannahavn og aftur á sanglærararskeiði um heystið í Havn vórðu fyrstu framförluroyndirnar gjørdar, og ikki var tað sørt, at fólk dæmdu, um enn ein og annar mundi sita spyrjandi.

Á sumri 1964 bar til at fáa Vagn Holmboe saman við

konu sinari Metu til Føroya, og minnlíggj bleiv henda Føroyaferð bæði teimum og mær persónliga. Tað var sanglærarafelagið, sum gav høvi til hesa vitjan. Skeið var í Havn, har m.a. V. Holmboe hevði fyrilestur um fólkatónleik, har hann eisini kom inn á sína fatan av gókara kvæðalögum - kingulögini kom hann ongantíð so nóg inná sum eitt nú Karl Clausen, sáli.

Hugnaligt mundi eisini hann halda tað vera, tá ið hann á konsertini aftaná spældi cembalo í triosónaiu eftir Telemann saman við Alex Sölstein, fiól, og Boga Lützen, blokkfloytu. Annars

var hann ikki sjálvur so nógv musicerandi, um enn hann í ungum árum til livsins upphald hevði tíkið organistprógv. Minnríkt var kvøldið, vitingu saman í okkara heimi í Niels Finsens Gøtu, har teir triggir «vårdarnir» William Heinesen, Christian Matras og Heðin Brú og eisini Ingálvur av Reyni, listamálar, vóru gestir.

Eftir skeiðið varð farið vestur til Biggjar, har skyldfólkinu tóku væl móti okkum. Hadað varð útfært gjørd út til Mykinesar. Ofta seinni ferðum í Føroyum eru varðveitt. Meta Holmboe hevur ofta verið úti og hildið fyrilestrar og sýnt

reyðvín og kendu okkum eins og fuglarnir at sveima út yvir lundalendið í Lamba. Meta, sum longu ung hevði slept sínari karrieru sum klaverleikari - har gjørdist ov mikið av tónleiki undir somu lón - og var vórðin myndlistakvinna, titaði millum tógvar og lundaholur við sínum myndatóli. Tað er tí henni fyrri at takka, at so nóg sjónlig minnir frá hesari og seinni ferðum í Føroyum eru varðveitt. Meta Holmboe hevur ofta verið úti og hildið fyrilestrar og sýnt